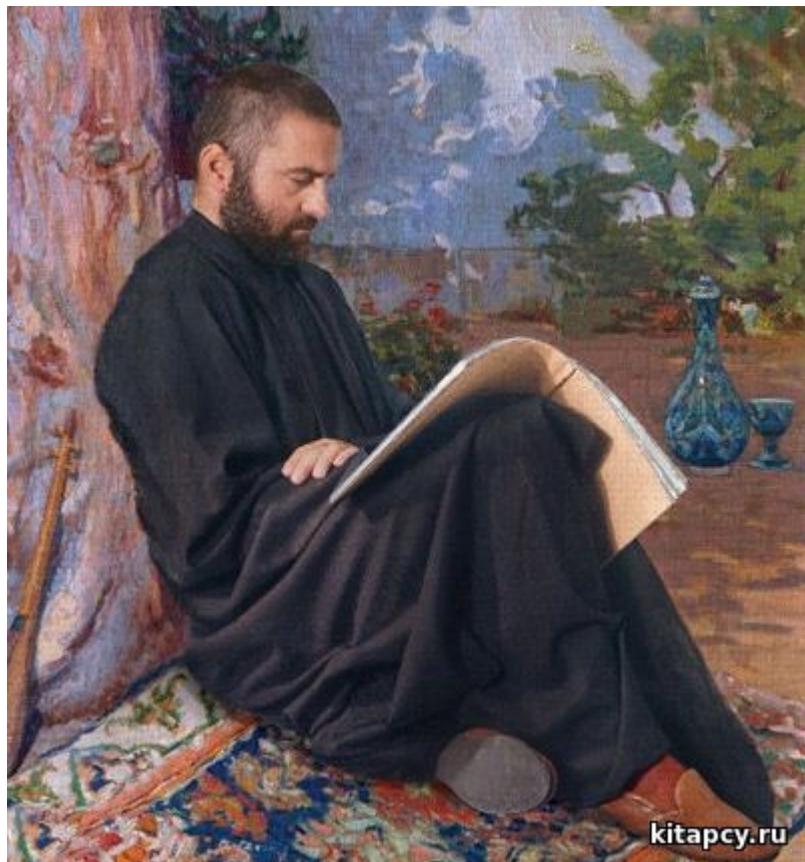

Ýüzleşmek

Category: Kitapcy, Publisistika

написано kitapcy | 26 января, 2025

Ýüzleşmek YÜZLEŞMEK

kitapcy.ru

Gomidas dünýäde «ermenî genosidiniň gurbany» hökmünde görkezilen sazsynas, kompozitor...

1915-nji ýylyň deportasiýasynda Stambulda tussag astyna alyndy, Çankýra sürgüne ýollandı. Başdan geçiren trawmasy netijesinde Stambulyň «La Paix» hassahanasyna, yzyndan «Paris» sanatoriýasyna ýerleşdirildi. Ömrünüň soňky ýigrimi ýylyny şu ýerde geçirdi...

Ermeni diasporasynyň propoganda guralyna öwrülen Gomidasynň durmuşyndan söz açýan pýasa eýýäm iki ýyl bări Stambulyň teatrlarynyň repertuaryndan düşmän gelýär. Hatda bu spektakl dört baýraga mynasyp boldy...

Beýleki bir ýandan:

“Qral û Travis” («Korol Trawis») pýesasynyň kürt dilinde sahnalaşdyrylandygy üçin Gaziantepde bolşy ýaly, Stambulda-da gadagan edilendigi ýazyldy. Kürt diliniň mekdeplerde ýörite sapak hökmünde girizilen, kürtçe teleradio ýaýlymlarynyň bolan

ýurdunda kürtçe pýesa nämüçin gadagan bolsun?
«Eýse dili däl-de, senarisi üçin bolaýmasyn?» diýip
gyzyklandym.

Senariniň mazmuny şeýledi:

«Elli ýaşly Trawis Pine ABŞ-da ýasaýan bikär we gylyksyz adam. Ol ýurdundai ky krizisleriň jogapkäri hasaplap, amerikan prezidentine yzygiderli hat ýazýar. Prezidentiň ol hatlar sebäpli psihologiki násazlyklary başdan geçirýändigi üçin FBI-niň jansyzy Tom Uolker hat ýazmagyny bes etdirjek bolup, Trawis Pinäni görmäge gelýär. Trawis bilen Uolkeriň ylalaşygy jemgyýetçilik nogsanlyklaryny açyp görkezip, spektaklyň komiki häsiýete geçmegine sebäp bolýar».

Bildirişinde-de oýnuň satiriki pýesadygy aýdylypdyr.

Diýmek:

“Gomidas” pýesasyna sesini çykarmadyk döwlet “Qral û Travis” pýesasyny nämütin gadagan etdi? Barybir kän wagt geçmäňkä gadagançylyk karary ýatyryldy.

Gürrüňim şu iki pýesa bilen çäkli däl. Size bir garaýyş hakda aýdasym gelýär:

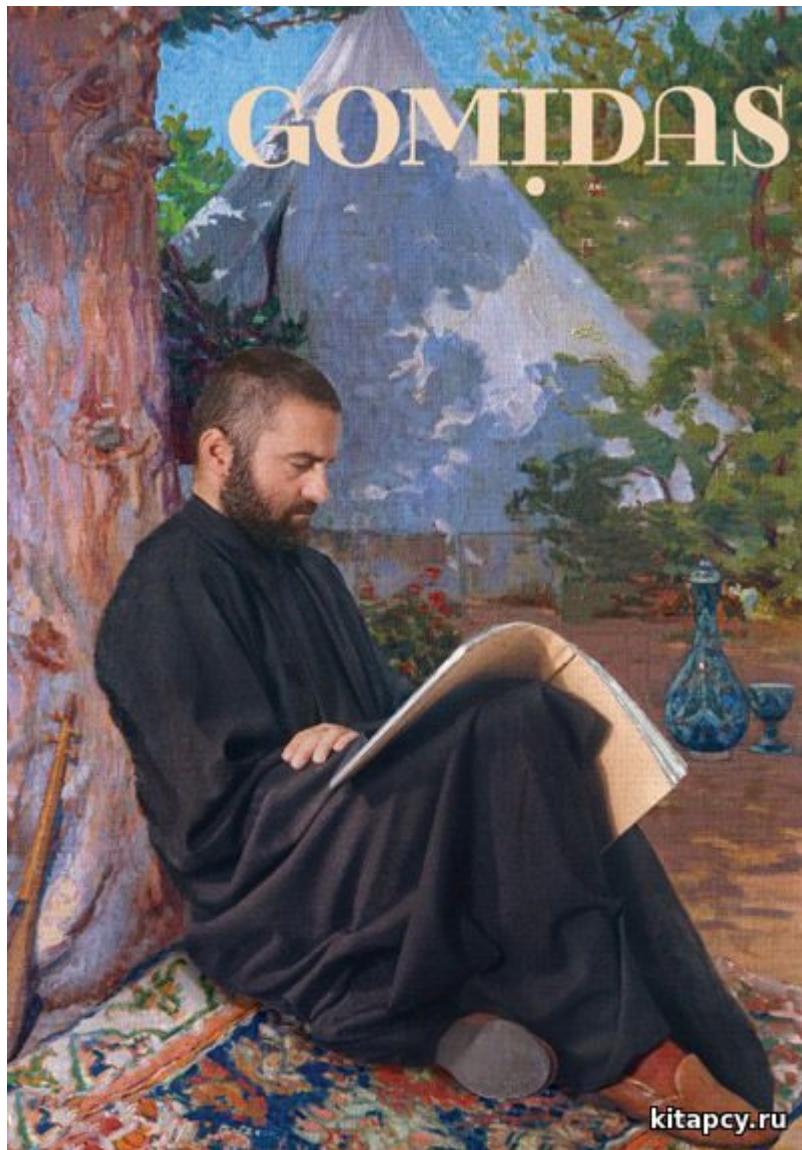
* * *

Geçen ýyl çap edilen «Bagışlamagyň syýasaty» (“Affetmenin Politikası”) kitabyny şu hepdäniň ahyrynda okadym...

Kitap ýurdumyzdaky ýakyn syýasy taryhy gözden geçirip ötünç soramagyň, bagışlamagyň, yrzalaşmagyň, ýüzleşmegiň mümkün bolup-bolmajagynyň üstünde jedele çagyryar...

Syýasy söz hökmünde «yrzalaşma» (“helalleşme”) geçen saýlawda Kylyçdarogly kampaniyasynda ýygy-ýygydan ulynyldy... Özem ýadyňza salyň: 2013-nji ýylда «çözgüt döwri» (“çözüm süreci”) diýip atlandyrylan döwürde Öjalanyň we Erdoganýn dilinden düşmändi...

«Wagt oňsuksyzlygyň, çaknyşygyň, birek-biregi horlamagyň wagty däl, bileleşmegiň, agzybirligiň, gujaklaşmagyň we yrzalaşmagyň wagtydyr».

Netijede:

«Çö zgüt döwri» towsa göterildi we Kylyçdarogly saýlawda ýeñildi.

Mafiýanyň adamy Sedat Pekeriňem dilinden düşürmedik – geçmiş bilen ýüzleşmegi maksat edinen «yrzalaşma» indi tutuşlygyna syýasat arenasynyň daşyna zyňylaýarmyka? Ýa diňe metjidiň howlusyndaky tabydyň başynda aýdylýan dini mazmunda ulanylarmy: Merhumdan razysyňyzmy? (Hakyňyzy halal edýäñizmi?) Erdogan bilen Sisiniň el gysyşyp, ýakyn ýarana öwrülmegi yrzalaşma dälmi? Bu ýaraşygy ýola goýan güýç näme?

Hem Türkiýedäki yrzalaşygyň öñündäki päsgelçilik näme?

Bilnişi ýaly:

Yrzalaşma birek-birege düşünmäge synanymak bilen başlaýar we meseleler diňe şeýdip çözülýär...

Gáytadan kitaba gaýdyp geler bolsam:

* * *

Bagışlamagyň, yrzalaşmagyň, yüzleşmeginiň üstünde durup geçýän kitapdaky makalalaryň ählisinde şuny gördüm: Birtaraplylyk. Sebäpler gözden salnyp, diňe netijeleriň üstünden «yrzalaşyp» bolaromy? Eger-ejer... Kitap 2015-2016-njy ýyllaryň «hendek wakalaryny» netijeleriniň üstünden derñeýär. PKK-niň «çözgüt döwrünü» soñlandyran häkimiyete gönügen «uruş görkezmesinden» hiç söz açmaýar!

YŞYD-yň 2015-nji ýylyň 10-njy oktyabrda amala aşyran Ankara teraktynyň gürrüñini edýär, emma PKK-niň 2016-nji ýylyň 13-nji martynda amala aşyran Ankara Gyzyl Ýarymaý teraktyny agzamaýar! Kitapda PKK terrorы bilen baglanyşykly ýeke jümle ýok...

Eger siz «yrzalaşmagyň» gürrüñini edýän bolsaňyz Türkün

gynanjyna, ýasyna götürüñizi öwrüp bilmersiňiz! Döwlet agressiýasynyň jebir çekenleri bar bolsa, PKK agressiýasynyňam jebir çekenleri bar...

Hakykat bilen ýüzleşmezden yrzalaşyp bolmaz. Başgaça bolanda diňe propogandanyň çygryna girer.

Serediň:

Geçen nesilleriň ýalňışlyklaryny, adalatsyzlyklaryny däl-de, bagışlamaga sebäp boljak ýagşylygy görüp yrzalaşmagy ýola goýup bolar. Şeýle söz bardyr: **Bagışlama geçmişi aradan aýryp bilmez, emma geljegi giňeldip biler..**

Teatr zallarynda «Gomidas» sahnalaşdyrylýar we “Qral ü Travis” pýesasynyň gadagan edilmegi hakdaky karara nägilelik bildirilip, karar ýatyrylýan bolsa, ýaraşyga, birek-birege düşünmäge şu ýerlerden başlamak gerek.

Soner YALÇYN.

«SÖZCÜ» gazeti, 20.02.2024 ý. Publisistika